



Loonstein Advocaten  
Noordhollandstraat 61  
1081 AS Amsterdam  
T: +31 (0)20 6731555  
W: [www.loonsteinadvocaten.nl](http://www.loonsteinadvocaten.nl)  
E: [info@loonsteinadvocaten.nl](mailto:info@loonsteinadvocaten.nl)

Openbaar Ministerie  
Arrondissementsparket Oost-Nederland  
t.a.v. de hoofdofficier van justitie  
Postbus 9032  
6800 EP Arnhem  
**Per e-mail alsmede per post**

**datum:** 22 april 2024  
**inzake:** Strafrechtelijke aangifte van G. Wilders  
**dossier:** 24-8887

Geachte hoofdofficier van justitie,

Middels dit schrijven doet ondergetekende namens de heer G. (Geert) Wilders, (hierna ook: aangever) domicilie kiezende aan het kantooradres van zijn raadsman mr. H. Loonstein, aan het adres Noordhollandstraat 61 (1081 AS) te Amsterdam, strafrechtelijke aangifte tegen de heer F.C.G.M. (Frans) Timmermans, geboren 6 mei 1961 (hierna ook: Timmermans), geboren te Maastricht. Wilders verzoekt het Openbaar Ministerie om een strafrechtelijk onderzoek in te stellen naar Timmermans voornoemd, om redenen als hierna geformuleerd.

#### Feiten en omstandigheden

1. Op zaterdag 20 april 2024 vond aan het adres De Voorwaarts 55 (locatie Omnisport) te Apeldoorn een partijcongres (partijcongres 2024)<sup>1</sup> plaats van de politieke partijen GroenLinks en Partij van de Arbeid (PvdA). De gehele bijeenkomst is terug te zien en te beluisteren via YouTube.<sup>2</sup>
2. Ter gelegenheid van deze bijeenkomst hield de heer Timmermans, sinds 6 december 2023 fractievoorzitter in de Tweede Kamer van GroenLinks en PvdA, een toespraak. De toespraak is online terug te zien en te beluisteren via de link: <https://www.youtube.com/watch?v=icLknhYUim0> (vanaf 8:06:12 tot 08:29:24).
3. Tijdens toespraak deed Timmermans onder meer volgende uitspraak:

#### **Citaat:**

*‘Mensen onze taak is helder. Wij zullen niets nalaten om te voorkomen dat Wilders in dit land aan de macht komt.’*

#### **Einde citaat**

---

<sup>1</sup> <https://groenlinkspvda.nl/partijcongres-2024/#:~:text=Het%20congres%20van%20de%20PvdA,van%2010.00%20tot%2011.30%20uur.&text=Alle%20stemgerechtigde%20PvdA%20leden%20hebben,hebben%20een%20eigen%20stemcode%20ontvangen.>

<sup>2</sup> <https://www.youtube.com/watch?v=icLknhYUim0>



### Strafbaar feit

4. Artikel 131 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht luidt als volgt:

***‘Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, tot enig strafbaar feit of tot gewelddadig optreden tegen het openbaar gezag opruit, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren of geldboete van de vierde categorie.’***

5. Aangever is van mening dat Timmermans zich schuldig heeft gemaakt aan overtreding van voornoemd wetsartikel en/of andere strafbare feiten heeft gepleegd. Met zijn uitlating heeft Timmermans in ieder geval in het openbaar tot één of meer strafbare feiten tegen het openbaar gezag, te weten Wilders, opgeruid.

### Duiding van de gedane uitlatingen

6. Het begrip opruiing moet worden opgevat als het aanzetten tot iets ongeoorloofds. Wanneer de uitspraak van Timmermans wordt getoetst aan de hand van dat criterium, dan kan er geen twijfel over bestaan dat die uitspraken daartoe (kunnen) aanzetten. Timmermans ziet het als de taak van hem en de groep waartoe hij behoort (blijkens de opmerking *‘Mensen, onze taak is helder’*) om *‘niets na te laten’* om te voorkomen dat Wilders in dit land aan de macht komt. Deze dubbele ontkenning (niets wordt nagelaten) betekent dat (volgens Timmermans) alles kan en zal worden ingezet. Hieronder valt (dus) ook enig strafbaar feit.
7. Bij een beoordeling van (mogelijk) opruiende uitlatingen dienen de inhoud en de strekking van de bewoordingen, geschriften of afbeeldingen in hun samenhang te worden gezien en dient mede te worden gelet op de context waarin deze uitingen aan het publiek zijn geopenbaard.<sup>3</sup> In dit geval zijn relevant de context van de gedane uitlatingen, de historische context<sup>4</sup> (wat betreft eerdere ervaringen en (gewelddadige) gebeurtenissen), de (grootte van de) groep waartoe Timmermans zich richtte en de eerder gedane uitlatingen van Timmermans.
8. Eerdere ervaringen (en gewelddadige) gebeurtenissen die grote maatschappelijke en politieke onrust hebben veroorzaakt en hebben geleid tot een zekere angst bij gezagsdragers zijn op grond van vaste rechtspraak bepalend voor de vraag of een uitlating opruiend is. De uitlating van Timmermans moet in die context (van eerdere ervaringen en gewelddadige gebeurtenissen) ook worden bekeken. In de recente Nederlandse geschiedenis is het meest schrijnende voorbeeld daarvan de moord op Pim Fortuyn. Voorafgaand aan de moord op Fortuyn werd Fortuyn door anderen (waaronder prominente politici van linkse partijen, zoals de toenmalig lijststrekker van de PvdA) bestempeld als een gevaar voor de democratie, althans werden consequent soortgelijke kwalificaties (over hem) geuit. Analytici hebben na de moordaanslag op

<sup>3</sup> Zie onder meer Hoge Raad 15 december 2020, ECLI:NL:HR:2020:2020.

<sup>4</sup> Zie bijvoorbeeld Gerechtshof Den Haag van 22 december 2022, ECLI:NL:GHDHA:2022:2595.



Fortuyn verbanden gelegd tussen de 'karaktermoord' die vanuit de politieke hoek werd gepleegd en de daadwerkelijke moordaanslag op diens leven.<sup>5</sup>

9. Timmermans is ermee bekend (en het is een feit van algemene bekendheid) dat Wilders al 20 jaar lang zeer streng beveiligd wordt. Dat is niet voor niets: er zijn mensen die een andere politieke mening dan Wilders en zijn kiezers hebben en bereid zijn om Wilders iets aan te doen.<sup>6</sup> Die dreiging geldt overigens voor meer politici. In 2023 heeft notabene nog een veroordeling plaatsgevonden voor opruiing en bedreiging gericht tegen Timmermans zelf.<sup>7</sup> Timmermans heeft daarmee zelf ervaren welke gevolgen opruiing met zich kan meebrengen.
10. Timmermans weet daarnaast dat zijn publieke uitlatingen invloed kunnen hebben én ook hebben op zijn toehoorders. In een dergelijke context bezien, is het stellen dat niets moet worden nagelaten om te voorkomen dat Wilders aan de macht komt, riskant. Timmermans neemt het risico dat hij daarmee mensen (in elk geval een deel van zijn toehoorders) kan aanzetten tot strafbare feiten of dat hij mensen die dat plan al hebben het laatste zetje geeft.
11. Treffend in vorenbedoeld verband is de mening van Timmermans zelf, als het gaat om het effect van woorden. In een opinie in Vrij Nederland zegt hij onder meer:<sup>8</sup>

*“Het probleem is dat de kiemen van hate speech potentieel een vruchtbare bodem vinden, als je deze woorden niet kunt duiden.”*

En voorts:

*“Zelfs als er geen intentie is om mensen tegen elkaar op te zetten, moet een politicus dan niet toch worden aangesproken op het effect dat zijn of haar woorden op anderen kunnen hebben? Woorden kunnen immers ook het kwaad dat schuilt in ieder van ons wakker kussen. Woorden hebben een lading, een betekenis, een effect. De woorden van mensen met gezag zijn een vorm van machtsuitoefening.”*

12. Timmermans weet, althans behoort te weten dat zijn oproep zal kunnen leiden tot (in het lichtste geval) bedreigingen en/of ernstigere strafbare gedragingen. Personen die de woorden van Timmermans serieus nemen zullen kunnen aannemen dat het hun 'taak' is om niet na te laten actie te ondernemen teneinde te voorkomen dat Wilders aan de macht komt. Het toebrengen van fysieke schade aan Wilders behoort (in elk geval) taalkundig, maar ook in de context waarin Timmermans zijn uitspraak deed, tot de categorie van *'niets nalaten om te voorkomen dat Wilders aan de macht komt'*. Daarmee is sprake van opruiing.

---

<sup>5</sup> Zie onder meer het artikel *'De demonisering van Pim Fortuyn'*, te raadplegen via: <https://trouw.nl/voorpagina/de-demonisering-van-pim-fortuyn~bca42c5c/>.

<sup>6</sup> Zie recent: <https://nos.nl/artikel/2490087-pakistaan-krijgt-12-jaar-cel-voor-oproep-tot-moord-op-wilders>

<sup>7</sup> Taakstraf na opruiing en bedreiging politici op Twitter (rechtspraak.nl).

<sup>8</sup> <https://www.vn.nl/haat-is-aangeleerd-frans-timmermans/>



### Vrijheid van meningsuiting

13. Wilders hecht grote waarde aan de vrijheid van meningsuiting. Hij geeft daar al vele jaren zijn leven voor. Tegelijkertijd heeft Wilders altijd expliciet benadrukt dat vrijheid van meningsuiting nooit gepaard mag gaan met geweld of het oproepen tot geweld. Wilders heeft zijn vrijheid van meningsuiting nooit gebruikt (lees: misbruikt) om hiertoe op te roepen.
14. In een democratische samenleving is essentieel dat de uitslag van democratische verkiezingen wordt gerespecteerd. Dit fundamentele uitgangspunt van de democratische rechtsstaat beperkt op proportionele en noodzakelijke wijze de vrijheid van meningsuiting. Uitingsdelicten, waaronder het delict opruiing, vormen een uitzondering op het recht van vrijheid van meningsuiting. Hoewel dit wordt beschouwd als een belangrijk groundbeginsel (en expliciet wordt beschermd in artikel 10 EVRM), is dit recht niet absoluut. Ingevolge het tweede lid van artikel 10 EVRM kan de overheid bepaalde voorwaarden, restricties of sancties opleggen en dusdoende de uitoefening van dit recht beperken. In het onderhavige geval is er sprake van een “*pressing social need*” voor de beperking, die volgens het EHRM aanwezig dient te zijn om dit recht in te mogen perken.<sup>9</sup>
15. Bij opruiing hoeft niet per se sprake te zijn van een letterlijke oproep om tot geweld over te gaan. Een dergelijke oproep kan ook indirect of impliciet worden gedaan. Het gaat om het aansporen van anderen tot het plegen van strafbare feiten. Ook het proberen of pogen te overtuigen van een ander om een strafbaar feit te plegen omdat zulks wenselijk of noodzakelijk is, levert opruiing op. Een dergelijke oproep of poging kan ook in verholde of indirecte vorm geschieden, waaronder het uitspreken van een hoge morele waardering voor een bepaalde gedraging. Met de uitlating van Timmermans dat niets moet worden nagelaten om te voorkomen dat Wilders aan de macht komt, heeft Timmermans op zijn minst impliciet en/of indirect hiertoe opgeruid.
16. Dat ook een indirecte aansporing tot enig strafbaar feit als opruiing kan worden aangemerkt oordeelde ook de Hoge Raad reeds in 2020.<sup>10</sup> Voorts hoeft het beoogde gevolg niet daadwerkelijk te zijn ingetreden om tot een bewezenverklaring van opruiing te kunnen komen.<sup>11</sup>
17. Verder is van belang dat bij opruiing niet beslissend is of iemand zich tot strafbaar handelen voelt aangezet, maar of de gedane uitingen zodanig zijn dat iemand erdoor tot dat feit gebracht zou *kunnen* worden. Ook beïnvloeding op indirecte wijze kan opruiend zijn.<sup>12</sup> Gelet op de grootte van de groep tot welke Timmermans zich richtte, is de kans groot dat daar mensen tussen zitten waarbij de uitspraken op deze wijze op hun gemoed werkten.

---

<sup>9</sup> Zie Gerechtshof Den Haag van 22 december 2020, ECLI:NL:GHDHA:2022:2595.

<sup>10</sup> Hoge Raad van 24 maart 2020, ECLI:NL:HR:2020:447.

<sup>11</sup> Hoge Raad van 15 december 2009, ECLI:NL:HR:2009:BJ7237.

<sup>12</sup> Gerechtshof Den Haag van 25 mei 2020, ECLI:NL:GHDHA:2018:1248.



18. De opzet wordt verder ingekleurd door het feit dat Timmermans de opmerking niet in een opwelling heeft gemaakt. Hij heeft zijn speech (grondig) voorbereid, ten behoeve van een voor hem belangrijk politiek moment (het partijcongres). Dat betekent dat Timmermans (veel) tijd heeft gehad om na te denken over hoe zijn uitlating geïnterpreteerd zou kunnen worden.
19. Evident is dat Timmermans met de gedane uitlating heeft bedoeld te stellen dat Wilders een bedreiging vormt voor de nationale veiligheid.<sup>13</sup> Zulks kan ook uit andere opmerkingen van Timmermans over Wilders worden opgemaakt. De uitlating levert daarmee minst genomen de conclusie op dat Timmermans meent dat Wilders een gevaar vormt voor de democratische rechtsorde. Ook dat gepretendeerde risico – Wilders aan de macht – moet in ogenschouw worden genomen, daar waar het de oproep van Timmermans betreft om zulks ‘te voorkomen’. Ook deze context is relevant. Anders gezegd: niet ondenkbaar is dat opgeruide personen bereid zijn ver te gaan om aan de oproep c.q. wens van Timmermans tegemoet te komen, gelet op wat Timmermans (ook op andere momenten) zegt te willen voorkomen.

*Reactie op nadere toelichting (namens) Timmermans*

20. Een woordvoerder van Timmermans zou op vragen van journalisten hebben aangegeven dat de uitlating van Timmermans een verspreking betreft. De toespraak zou van een autocue zijn voorgelezen en daarin zou in plaats van de woorden “niets nalaten” hebben gestaan “niet nalaten”. De autocue-tekst zou voorafgaande aan de toespraak ook met derden zijn gedeeld. In dat verband geldt het volgende.
21. Allereerst geldt, zoals hiervoor bleek, dat een strafbare uitlating moet worden gezien in zijn context. Vast staat dat Timmermans met zijn woorden tot uiting heeft willen brengen dat moet worden voorkomen dat Wilders aan de macht komt. Met het gebruik van de bewoording “niets” (of “niet”) heeft Timmermans tenminste beoogd over te brengen dat alles in het werk moet worden gesteld om zulks te voorkomen.
22. De omstandigheid dat bedoeld zou zijn ‘Wij zullen niet nalaten om te voorkomen dat Wilders in dit land aan de macht komt’ (in plaats van ‘niets’), is rechtens niet relevant. Immers, de intentie en oproep van Timmermans blijven daarmee de facto gelijk, te weten het niet nalaten van enige inzet, teneinde te voorkomen dat aangever aan de macht komt.
23. Bij de beoordeling of een uiting opruiend is, komt daarnaast minder gewicht toe aan de subjectieve bedoeling van de verdachte en de subjectieve gesteldheid van de toehoorder.<sup>14</sup> Door toehoorders is gehoord dat niets moet worden nagelaten om te voorkomen dat Wilders (in dit land) aan de macht komt. En dat is dus ook wat beklijft.

---

<sup>13</sup> Zie randnummer 26

<sup>14</sup> Zie wederom bijv. Gerechtshof Den Haag van 22 december 2022 (juridisch kader)



24. Tot slot moet hierover nog het volgende worden opgemerkt. Al zou op de voorbereide autocue-tekst 'niet' hebben gestaan (en niet 'niets'), dan neemt zulks niet a priori reeds de strafbaarheid van de uitlating weg. Immers, niet uitgesloten kan worden dat Timmermans er welbewust voor heeft gekozen om, in afwijking van de autocue tekst, (juist voor) de bewoording 'niets' te kiezen in plaats van 'niet'.
25. Ook niet uit te sluiten is dat de voorbereide en met derden voorafgaand gedeelde tekst later is gewijzigd c.q. er een andere definitieve autocuetekst tot stand is gekomen. Zulks is in ieder niet ongebruikelijk. De volgens de woordvoerder beweerdelijke verspreking is hoe dan ook van ondergeschikt belang. In ieder geval is ook om het vorengaan een strafrechtelijk onderzoek aangewezen zodat Timmermans en anderen daarover kunnen verklaren.
26. Qua context is verder van belang dat Timmermans zich vaker demoniserend over Wilders heeft uitgelaten, ook buiten de politieke arena om. Ter illustratie wordt verwezen naar een interview bij BNR Nieuwsradio waarin Timmermans stelt dat de PVV een bedreiging is voor de nationale veiligheid.<sup>15</sup>
27. Voornoemde uitlatingen van Timmermans moeten in de context worden geplaatst van de uitlatingen waartegen thans aangifte wordt gedaan. De opruiende uitlatingen van Timmermans dienen gelet op de uitlating dat de PVV een bedreiging is voor de nationale veiligheid ook in politiek-historische context worden beschouwd, waarbij het verleden heeft uitgewezen dat demonisering van politici en politieke partijen tot ernstige strafbare feiten, waaronder bedreiging, mishandeling en zelfs moord, leidt.
28. In een artikel van het AD op 21 april 2024<sup>16</sup> stelt hij in reactie dat zijn middelen altijd parlementair zijn en niets anders. Iedere andere suggestie werpt Timmermans verre van zich. Die reactie kan Timmermans niet baten. Immers, het gaat zoals al opgemerkt om wat er gezegd is en wat de toehoorder heeft gehoord. Van minder gewicht is wat de subjectieve bedoeling van Timmermans was.

#### *Politicus Timmermans*

29. Timmermans is fractievoorzitter van een grote politieke partij in Nederland. Bij de laatste landelijke verkiezingen zijn 25 zetels behaald, goed voor zo'n 1,7 miljoen personen. De achterban van Timmermans is daarmee zeer aanzienlijk te noemen, terwijl de uitlatingen van Timmermans een groot deel van deze achterban – maar ook vele personen buiten die achterban – ook daadwerkelijk hebben bereikt. De gewraakte uitlating specifiek kon van de aanwezigen bij het partijcongres op brede bevestiging rekenen, getuige onder meer het applaus.
30. Niet ter discussie staat, dat een politicus zaken van algemeen belang aan de orde moet kunnen stellen, ook als hij daarmee anderen kan kwetsen, choqueren of verontrusten.

---

<sup>15</sup> <https://www.bnr.nl/nieuws/politiek/10541441/timmermans-pvv-is-een-bedreiging-voor-onze-nationale-veiligheid>

<sup>16</sup> <https://www.ad.nl/politiek/wilders-wil-aangifte-doen-na-speech-timmermans-werpt-kritiek-verre-van-zich~ab4e2d56/>



Tegelijkertijd rust op Timmermans als politicus in het publieke debat de verantwoordelijkheid om te voorkomen dat uitlatingen worden gedaan die strijdig zijn met de wet en de grondbeginselen van de rechtstaat, zo meende ook het Openbaar Ministerie in een zaak uit 2022 waar een politicus opruiing werd verweten.<sup>17</sup>

*Verzoek aan Openbaar Ministerie*

31. Aangever is van mening dat Timmermans met zijn uitlatingen strafbaar heeft gehandeld. Namens Wilders verzoek ik u gelet op het vorenstaande over te gaan tot het instellen van een strafrechtelijk onderzoek naar de gedragingen van Timmermans, althans de Rijksrecherche opdracht te geven een dergelijk onderzoek op te starten.
32. Wilders behoudt zich het recht voor om deze aangifte aan te vullen en nader te onderbouwen.

Met vriendelijke groet,

mr. H. Loonstein  
*advocaat*

---

<sup>17</sup> <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2023/09/12/om-vervolgt-hagenaar-voor-opruiing>